

1899

3

APXMB

تریمانوف

توک آذربایجان وینسیتی

مختصر صرف و نحو

1199

۱۸۹۹
۱۸

۵-۳۶۱۰۱۰

H 55

ترک — آذربایجان دیلینینگ

مختصر

صرف نحوی

روس و مسلمان مکتبپرینده ترکیجه اوخویان اوشاقلار ایچون

دوزلدوبدر

بادکوبه قمنازییه سینینگ ترک دیلینینگ معلمی

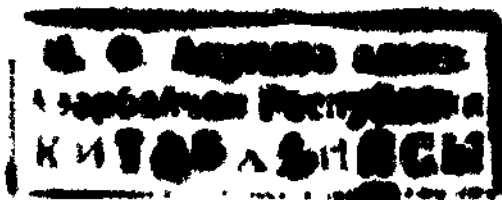
نریمان نریمانوف

22391

БАКУ.

Типографія Губернскаго Правленія.

1899.

ру

(بول) (برشی بر نیچه آدمیگ آراسینده بولمک) بول (چوخ
عناسنه) بول (تاپ) بو کلمه لرده اوج آیری سسلی حرفلر
بر حرفیه (و) یازیلیر. بولدن سوی چوخ آدم بو سسلی
حرفلرینه ایشتمیر (منیم) کلمه سینی یازیلر (نم — مه نه م)
اما یزیم تصویریمزه کوره نه قدر سسلی حرفلری آشکار
ایتسک، اول قدر یازیمز آسان اولار...

ایکینجی، ترک — آذربایجان دیلینگ یازیسینی چتین ایدن
عرب دیلینه مخصوص اولان حرفلردر (ت — ط، ا — ع،
ذ ظ ض، ث ص) دوغرودر دیلمزده عرب سوزی چوخدر،
و عرب سوزلری یوخارده ذکر اولنان حرفلرایله یازیلیر،
اما همون سوزلر ترک دیلینه او قدر ایشنوبدر که ترک سوزلری
کمی اولوبدر. عرب دیلینه بر سسلی حرف نیچه نشانیله
یازیلمقنه سبب او در که عرب لسانینه هر حرفیگ بر
مخرجی وار و مخرج کوره هانسی حرف یازیلمقی معلوم
اولیر+ و کلمه لرگ معنای دیشیرلیر، اما او کلمه لر
بزییم دیله قارشوبدر اولاری بز مخرجسینر دیوریک مثلا:
(سوال) کلمه سینگ (س) حرفنی (ثواب) سوزیلگ (ث)
حرفی کمی اوخومیور یقی؟ نیچون کرک (سوال) (س)

حرفیه و (ثواب) (ث) حرفیه یازیله؟ هر گاه ترک دیلینه
حرفیگ مخرجی کلمه نیگ معناسینی دیشدیرمکینه سبب اولسه
ایدی البته اوندی کریدی (ثواب) و (سوال) یازیلیدی.
روس لغتینه یونان دیلندن کوتویلمیسی چوخ کلمه وار.
هر چند او کلمه لرگ یونان دیلینه یونان حرفلریله یازیلیر
مخرجلری آیرسده بونگه بیله روس او سوزلری اوز الف
باسید. یازیر حتی (ح) حرفیگ یرینه (خ) یازیلیر! هر
دیل بیله در، هر ملت چالشیر که مخصوصی دیلی و یازیسینی
اولسون، اما بر!...

امید ایدیریکه معرفتو اهل قلم قدداشلاریمز یازیمزده
اولان بو مشکلاته دقت ایدوب یوخارده ذکر اولنان قصانلری
بربر یازیمزدن کوتوره لر.

بیچاره ترک ملالاریمزگ اکثری اوز دیلینه کاغذ یازه
بیلیر! بونگه بیله همون ملالار اوزلرینی اهل صواد حساب
ایدیرلر، چونکی فارسجه یازمق باجاریرلر و عربجه بر آزدوبلر...
عیب دکمی؟ بیله اولان صورتده بز — ترکر اوزیمزه ترک دیمیبوب
فارس دییک و فارسه یاشوب دیلینی ویازیسینی اوکره نگ،
یا اینکه آذربایجانلرده قالب اوز آنا دیلمیزی بیلک... او

آنا که سگا او دیلده تریبه ویروبدر، سگا او دیلده یخشی. یماندن تانیدوبدر، سگا او دیلده لایله دیوبدر و آخرده همون او دیلده الهگی تانیدوبدر!... حیف! کوره سن بو باره ده فکر ایدن وارمی؟ آخر سوال: هانسینده قالمالیق؟ هانسی دیل بزیم آنا دیایمزدرد؟ جواب ایستیوریک .

بزسه اوزیمزی ترک آذربایجان طائفه سیندن حساب ایدوب آنا دیلیمزه جزوی بر نفع کتورمکدن اوتری عثمانلی صرف) و نحوینه موافق بو کتابچه نی دوزلتدیک صرف و نحو علمی چوخ چتین علملردن بریدر و بو علمیه مشغول اولان کرکدر بر دیلیگ باره سنده یازانده او دیلی یخشی یلمیش اولسون، بو دیلده هنرلر کوسترمیش اولسون؛ هر چند بز ترک دیلنی یخشی یلمیریک و هنرلر کوسترمه میشک بونگله بیله غیرتلو معرفتو اهل قلم قرداشلاریمزیک کوه کلکینه امید باغلیوب اوزیمزه بو جرئی کوتدیک .

امید ایدیریککه غیرتلو قرداشلاریمز عموم خیردن اوتری نظرلرینه کنن سهولریمزی کوستره لر، تا ایکیمنجی چاپده او سهولر اولمیه . چوخ خوش حال اولاردیق که دقتلرینی مکتوبیه بیلدره لر. بو کتابچه نگ آخرینده هر قاعده یه موافق مثالار

چاپ اولنوبدر. معلملر هر قاعده نی شاگردلره بیان ایدندن صگره قاعده یه مخصوص مثالاری از بر کرک یازدرالار و تحلیل ایدله ... ن. نریمانوف

بو حرفلر بولتیر ایکی یره: ۱) حروف منفصله ۲) حروف

متصله

۱) حروف منفصله او حرفلر در که اوزلریندن صگره کی

حرفلره بئیشمز: ا، د، ذ، ر، ز، ژ، و.

۲) حروف متصله او حرفلر در که اوزلریندن صگره کی

و قباقلی حرفلره بئیشر: حروف منفصله دن باشقه قالان حرفلر
— حروف متصله در.

حرفلر سسلرینه کوره ایکی قسم اولیر: ۱) حروف صامته

— سس سیز حرفلر: ۲) حروف مصوته — سسلی حرفلر.

۱) حروف صامته اوزلکنده سس سیردرلر: ب، پ، ث، و غیر...

۲) حروف مصوته حروف صامته یه سس ویریر.

حروف مصوته بولار در: آ — ا — ا — ا — ا — ی — و.

سسلی حرفلر ایکی قسم اولیر: ۱) دولو سسلی حرفلر:

آ — ا (آلما) و (دوست) و (پوت) . ۲) بوش سسلی حرفلر:

ا — ا — ی — ی (و) ایل — دمیر — اوزوم .

(ЭТИМОЛОГІЯ) صرف نحو (СИНТАКСИСЬ)

صرف نحو بر علمدر که دیلی دوغرو سویلیوب یازمقدن
دانشار.

ترك — آذربایجان دیلی فارسیدن و عرییدن چوخ
نفظلر قاریشمقنه کوره اوچ اساندن مرکب بر دیلدر

اصل حروفی حروف عربیه در، هانسلا رکه ۲۸ حرفدن

عبارتدر: ا، ب، ت، ث، ج، ح، خ، د، ذ، ر، ز،
س، ش، ص، ض، ط، ظ، ع، غ، ف، ق، ک، ل، م، ن،
و، ه، ی . فارس، اوز دیلینده اولمقه کوره، بو حرفلره

دورت حرف آرتروبدر: پ، ژ، گ، چ . ترك آنجا ق گ (نون صغیر)

آرتروبدر و فارس آرتیردیقی حرفلر ترك دیلینده ده ایشلیر،

بوگا کوره ترك الف باسی ۳۳ حرفدن عبارتدر: ا، ب، پ،

ت، ث، ج، چ، ح، خ، د، ذ، ر، ز، ژ، س، ش، ص، ض،

ط، ظ، ع، غ، ف، ق، ک، گ، ل، م، ن، و، ه، ی

(۱) اسم

(Имя существительное)

اسم بر شخصه و یا بر شییه دلالت ایدن کلمه در،
مثلا: حسین، آغاج، تفلیس.

اسم خاص اسم جنس

(Имя собственное и нарицательное).

اسم خاص معین بر شیگ آدیدر، مثلا: حسین، تفلیس.
اسم جنس معین بر شیگ آدی اولمیوب آنجاق بر جنسده
اولان چوخ شیگ آدینی بیلدیریر، مثلا: آغاج، آدم، کتاب

مفرد و جمع

اسم جنس بر درسه مفرد و چوخ ایسه جمع دینیر
جمعیک علامتی ترک دیلینده (لر) و یا (لار) در.

مفرد	جمع
آغاج	آغاجلار

کتاب کتابلار

دمیر دمیرلر

قلم قلملر

(۱) قید: هر گاه کلمه ده مفرد حالنده آخرمچی حرفدن
قباق دولو سسلی حرف اولسه (لار) آرتلنیر، مثلا: آغاج—
آغاجلار.

اما بوش سسلی حرف اولسه— (لر) آرتلنیر، مثلا:
دمیر— دمیرلر

(۲) قید: (لر) و (لار) علامتری اوزلریندن قباکلی حرفله
یاپشار، آنجاق کلمه نیگ آخری حروف متفصلیه قورتارسه و
یا ایکه (ه) (لر) و (لار) یاپشماز. دره لر، آلمان کلمه لر...
(۳) قید: کلمه نیگ آخری (ی) قورتارسه جمع حالنده (ی)
کرك یازیلسون، مثلا: دلی—دیلر، اولی— اولیلر.

(۴) قید: اسم خاصدن جمع اولماز.

(۵) قید: اسم جنسلرو خاص جانلی و یا جانسیز اولیر.
جانلی اسم جنسلر: آیی، قورت، آت: جانسیزلر: آغاج، دمیر،
قلم. جانلی اسم خاصلر: حسین، حیدر، صفر.
جانسیزلر: تفلیس، کور، مصر،

جانلی اسمیگ سوالی: کیم؟ جانسیر اسمیگ سوالی: نه؟

اسم جنس و خاص ۷ حالده دکیشیرلیر

حالی	سوالار	مفرد	جمع	مفرد	جمع
۱نجی حال	— کیم؟ نه؟	آغاچ	آغالار	حسن	—
۲نجی حال	— کیمگ؟ نه یگ؟	آغاجیگ	آغالاریگ	حسیگ	—
۳نجی حال	— کیمه؟ نه یه؟	آغاجه	آغالاره	حسه	—
۴نجی حال	— کیمی؟ نه بی؟	آغاجی*	آغالاری	حسنی	—
۵نجی حال	— کیمبه؟ نه ایله؟	آغاجیله	آغالاریله	حسنبیله	—
۶نجی حال	— کیمدر؟ نه دن؟	آغاجدن	آغالاردن	حسندن	—
۷نجی حال	— کیمده؟ نه ده؟	آغاجده	آغالارده	حسنده	—

- ۸) قید: هرگاه اسمیگ آخری سسلی حرفه قورتارسه
 ۹نجی حالده کرکدر (ایله) یازیله، آنجاق سسلی حرف اولماسه (۱) براخلنیر (ی) یاریلیر. عالی: ایله: قلم—قلمبیله.
 (۷) قید: ۲نجی حالده (گ) دن قباق بر (ی) کرکدر یازیلسون

(* قید: هرگاه اسمیگ آخری سسلی حرفه قورتارسه ۲نجی و ۴نجی حالده بر (ن) کلبر.

(۲) اسم مکان

اسم مکان یرکوستریر. اسم جنسیگ آخرینه (لك) و یا (لق) آرتیرمقیله اسم مکان عمله کلیر. مثلا: لیمون — لیمونلق.

کل — کللك. اسملریگ آخرینه چوخ وقت فارس اداتلری آرتیق ایله اسم مکان اولیر (زار) (خانه) (ستن)

(۹) قید: هرگاه کلمه نیگ آخری بوش دیولنیرسه (لك) یازیله، دولسه (لق) یازیله.

۳ اسم تصغیر

(Уменьшительное имя)

اسم جنسیگ آخرینه (جیک) و (جیق) آرتیرمقیله اسم تصغیر اولیر، مثلا ساعت — ساعتجیک. اوشاق — اوشاقجیق.
 اسمیک لاپ کوچیککنی کوسترمکدن اوتری (جیکر) ویا (جفار) آرتیر، مثلا: قلم — قلمجیکر — اوشاق — اوشاقجفار.

(جیک) (جیق) (جکر — جفار) علامتلی عرب و فارس کلمه لرینگ آخرینه ده یابوشه ییلیر] بر نیچه اسمیگ آخرینه (چه)

اسم عدد اولسه اونده اسم جنس مفرد حالنده قالار، مثلا؛
دورت آت، ۲۰ قلم، ديمك اولماز: ايكرمى قلملر. حاللارده
اسم عدد دكيشيريلمير، آنجاق اسم جنس دكيشيريلير هر كاه بر
يرده اولسه. اسم عددلر آيرى اولسه دكيشيريلير (دورت قلم)
حاللارده دكيشيگ.

(۵) اسم صفت

(Имя прилагательное)

صفت اسميگ صفتيني كوسترير، مثلا: آغ، قاره، قرمزى.
آغ كاعذ، قرمزى چيت.
صفت حال و كيفيتنى ييلديرن كلمه يه موصوف ديلنير،
مثلا: گوزل ايو، آغ ديوار. بو مثاللارده «ايو» «ديوار»
موصوفدر. صفت ترك ديلينده موصوفدن اول كر، ديمك
اولماز: ايو گوزل، ديوار آغ... صفت ايكي قسم اولير:
(۱) صفت سماعيه (۲) صفت قياسيه. صفت سماعيه بر قاعده اوزره
اولان صفتلر در، مثلا: يوك، كوچيك، چيركين، گوزل، آغ،

گدير: كتاب — كتابچه (جه) فارس اداتيدر.
(جيك) ويا (جيق) يازيلمه ايچون ۱ نجى قيده باخ.
سم مكان و اسم تصغير حاللارده اسم جنس كمى دكيشيريلير.

(۴) اسم عدد

(Имя числительное)

اسم عدد حساب كوسترير و ايكي مرتبه اولير: (۱) آحاد
(— تكليك ۲) عشرات — اونلق. آحاد — بردن دو قوزه دك:
بر، ايكي، اوچ، دورت، ييش، آلتى، يدى، سكر، دو قوز.
عشرات — اوندن يوزه دك: اون، ايكيرمى، اوتوز و غير...
اسم عدد ايكي يره بولنير: (۱) سان كوسترن عددلر،
۱، ۲، ۳... (۲) مرتبه كوسترن: برنجى — ۱نجى، ۲نجى، ۳نجى.
هر كاه عدد تمام سان كوسترميه، آنجاق حصه كوستره
اونده اوگا كسورات ديلنير: ياريم — $\frac{۱}{۲}$ ، اوچدن بر — $\frac{۱}{۳}$ ،
آلتیدن دورت $\frac{۱}{۴}$
ترك ديلينده هر كاه اسم جنسيگ قباقنده سان كوسترن

فاره، یورغون دوشکون چالشقان... (۲) صفت قیاسیه بعضی
سملریگ آخینه بر نیچه اداتلر آرتیرمقیله عمله کلیر. بر اسمی
صفت ایتسک ایچون.

(۱) اسمیگ آخینه (لی) آرتیلنیر:

اسم	صفت
داد	دادلی
شیره	شیره لی
توز	توزلی

(۲) (چی) آرتیلنیر:

قهوه	قهوه چی
دوه	دوه چی
دمیر	دمیر چی

(۳) (سیر) آرتیلنیر

دیل	دیلسیر
باغ	باغسیر
کومک	کومکسیر

(۴) (جه) آرتیلنیر

ترك	ترکجه
عرب	عربجه
فرانسیر	فرانسیرجه

۱. قید: دولت و یا بر اوزگه یخشی صفتلر ایله لقبلمیش
شخصلریگ صفتلرینه (لی) عوضینه (لو) کلیر، مثلا: شوکتلو،
قدرتلو، دولتلو سعادتلو، غیرتلو، عقلولو...

صفتیگ تماملغنی کوسترمکدن اوتری ترك دیلینده صفتیگ
اولکی حرفی تکرار اولنیر و (پ) آرتیلنیر. مثلا: قاره—قاپ
قاره، ساری—ساپ ساری قرمز—قپ قرمز.

صفت قوت ویرمک حالده صفت کوسترن کلمه یگ تبار
(چوخ) (نهایت) (زیاده) کلمه لری آرتیلنیر: چوخ گوزل، زیاده
خوش حال.

هرکاه بر صفت چوخ اسمه ملحقدر و اولاردن برینگی
صفتی ها موسیندن آرتقندر، او صورتده صفتیگ آرتقلفنی
کوسترمکدن اوتری ترك دیلینده (آگ) کلمه سی آرتیلنیر. مثلا:
ایودن آگ یوک ستولی چیخارت.

صفتلره توأوت قویانده صفتیگ آخرینه (راقدر) کایر، مثلاً:
بیوگراقدر، قرمزیراقدیر.

ترك دیلینده صفتیگ بالاجه اولمقنی کویستر مکن اوتری
(جه) آرتلنیر قاره — قاره جه، آغ — آغجه، قرمزی — قرمزیجه
هر گاه صفتیگ آخری (ک) قورتارسه (جیک) آرتلنیر، مثلاً:
بیوک — بیوجیک کیچوک — کیچوجیک. صفتلریگ جمعی اسملریگ ا
جمعی کمی اولیر، مثلاً: گوزل — گوزلر، آغ — آغلار. هر گاه
موصوف جمع حالنده اولسه صفت مفرد اولار، مثلاً: آغ
دیوارلر، غیرتلو عسکرلر.

صفتلر حاللارده اسملر کمی دکیشیریلیر.

مفرد جمع

۱ حال — آغ · ساری · سعادتلو · دیلسیز (اسملر کمی اولیر)
۲ حال — آغیگ · سارینیگ · سعادتلونیگ · دیلسیزیگ
۳ حال — آغه · سارییه · سعادتلوییه · دیلسیزه
۴ حال — آغی · سارینی · سعادتلونی · دیلسیزی
۵ حال — آغیله · ساری ایله · سعادتلویله · دیلسیزیله
۶ حال — آغدن · ساریدن · سعادتلودن · دیلسیزدن
۷ حال — آغده · ساریده · سعادتلوده · دیلسیزده

هر گاه صفت موصوفیله بر یرده اولسه حاللارده آنجاق
موصوف دکیشیریلیر، صفت اولکی حالنده قالیر.

مفرد جمع

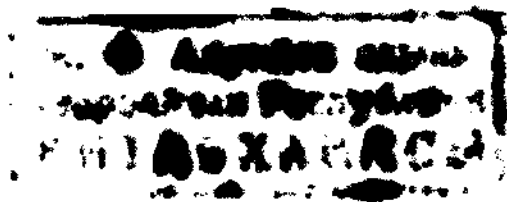
۱ حال — درین جای
۲ حال — درین جایگ
۳ حال — درین چایه
۴ حال — درین چایی
۵ حال — درین جای ایله
۶ حال — درین چایدن
۷ حال — درین چایده
درین چایلار
درین چایلاریگ
درین چایلاره
درین چایلاری
درین چایلاریله
درین چایلاردن
درین چایلارده

(۴) ضمیر

(Мѣстоименіе).

ضمیر، براسم تکرار اولونماسون، او اسمیگ یرینه ایشلنن
کلمه لر در. ضمیر ۵ قسمدر (۱) شخص کویسترن ضمیرلر:

مفرد جمع
متکلم — من
جمع
بر

مخاطب — سن
غائب — او
(۲) ضمیر اضافی:

مفرد

(۱) منیم قلمیم (یم) آلام (م)
(۲) سینگ قلمینگ (ینگ) آلامگ (گ)
(۳) اویگ قلمی (ی) آلامسی (سی)

جمع

(۱) بزیم قلممز (مز) آلامز (مز)
سزینگ قلمیگر (یگر) آلامگر (گر)
(۳) اولاریگ قلمی (ی) آلامسی (سی)

(۳) ضمیر نسبی:

جمع

مفرد
شا کردم (م) (مالیم) (یم)
شا کردسن (سن)
شا کیردر (در)
شا کیردیک (یک)
شا کیردسگر (سگر)
شا کیردرلر (درلر)
(۴) ضمیر و صفی ده کلمه نینگ آخرینه آنجاق (کی) کلیر.

مفرد
منیمکی
سینگکی
اونینگکی
جمع
بزیمکی
سزینگکی
اولاریگکی

هر گاه (کی) اسم نینگ آخرینه کلمه صفت اولیر:
احمدینگکی، ایوده کی، چولده کی.

(۵) ضمیر اشارتدر: او، بو، مانلا: او شهر، بو کتاب

مفرد

جمع

(۱) حال — من، سن، او
(۲) حال — منیم، سینگ، اونینگ
(۳) حال — مگا، سگا، اوگا
(۴) حال — منی، سنی، اونی
(۵) حال — منیمله، سینگله، اونینگله
(۶) حال — مندن، سندن، اوندن
(۷) حال — منده، سنده، اونده
بز، سیز، اولار
بزیم، سزینگ، اولاریگ
بزه، سیزه، اولاره
بری، سیزی، اولاری
بزیمله، سزینگله، اولاریله
بزدن، سیزدن، اولاردن
بزده، سیزده، اولارده

قالان ضمیرلر عموم قاعده به کوره دکیشیریلیر

هر گاه شخص کوسترن ضمیرلر اسمینگ قیاقینده اولسه

حاللارده آنجاق اسم دکیشیریلیر: منیم کتابیم، منیم کتابیمه،

منیم کتایمده، نسیزیگ کتا بگرده .

(۱۱) قید: ضمیر اضافیده اسمیگ آخری سسلی حرفه
قورتارسه متکلمده (م) مخاطبده (گ) غائبده (ی-سی) کلیر
(سو) سوزینده (ی) کلیر (سویم)

(۳) فعل

(Глаголь)

فعل بر ایشبگ اولدیقی و یا اولاجقنی گوستریر، مثلا:
«من اوخودیم» «اوخودیم» گوستریر که کیچمیش زمانده بر
ایش اولوبدر

هر فعلیگ فاعلی وارد؛ فاعل بر ایش ایده نه دیر.
«من اوخودیم» «من» فاعل اولور «اوخودیم» فعلدر .
بر فعلیگ فاعلی بیلنک ایچون او فعلیگ قباقینه «کیم»
و یا «نه» سوالنی قویمق لازیمدر. جانیسر شیده «نه»
جانلیده «کیم»

کیم اوخودی؟ اوشاق. نه یانیر؟ شمع .

مصدر— نه ذات یلدیبر و نه زمان، مثلا: کلمک،
کیتمک قالمق، اوخومق. ترک دیلینده مصدر قورتاریبر (مک)
(مق). (مک) خفیف مصدر در* (مق) ثقیلدر

ترک دیلینده مصدر حالینده هر فعلیگ مصدر علامتلیرینی
تولاسه گر ماده اصلیه سینی تایمق اولور* مثلا: یازمق— مصدر در
(مق) تولاساق قالیر (بازا بو سوز ماده اصلیه در* یعنی بر
کلمه نینگ کوکی. کیتمک— کیت* اوینامق— اوینا* ایلمک— ایله
صیغه— فعلیگ دکیشیریلنکینه دیر. فعلدر اوج زمانده دکیشیریلیر:
(۱) زمان حال— ایزدیکی زمان (۲) ماضی— کیچمیش زمان
(۳) مستقبل— کله جک زمان

صیغه لر ترک دیلینده دو قوزدر:

(۱) مازی شهودی— فاعلیگ کیچمیش زمانده کوزیله
گوردیکی ویا اینکه گوردیش کیسی فعلی بیان ایدر. بر فعل ماضی
شهودی اولمق ایچون کرکدر مصدریگ علامتلیرینی (مک* مق)
تولیوب مفرد متکلمده— (دیم) آرتریله* مخاطبده— (دیگ)
و غائبده— (دی) جمعه متکلمده— (دیک یا دیق) مخاطبده
— (دیگر) غائبده— (دیلر).

مفرد

کیتمک	اوینامق
من کیتدیم	اوینادیم
سن کیتدیگ	اوینادیگ
او کیتدی	اوینادی
کیدوبدر	اوینوبدر

فعل برایشیگ چو خدن اولمقنی گوسترسه (وب) آرتیر.

جمع

بز کیتدیگ	اوینادیق
سبز کیتدیگر	اوینادیگر
اولار کیتدیلر	اوینادیلر
کیدوبلر	اوینوبلر

(۲) ماضی نقلی — کیچمیشی زمانده برایشیگ اولمقینی

نقل ایدر

مفرد

من — گیتمیشدیم	اوینامیشدیم
سن — گیتمیشدیگ	اوینامیشدیگ
او — گیتمیشدی	اوینامیشدی

جمع

بز گیتمیشدیک اوینامیشدیق کیتمینم — گیتمیشیک
 سبز گیتمیشدیگر اوینامیشدیگاز گیتمیشسن — گیتمیشسگر
 اولار کیتمیشدیلر اوینامیشدیلر کیتمیش — گیتمیشلر.

(۳) حال — ایندیکی زمانده برایشیگ اولدیقنی گوستریر.

من — یلیرم ایستورم بز — یلیریک ایستوریک
 سن — یلیرسن ایستورسن سبز — یلیرسگر ایستورسگر
 او — یلیر ایستور اولار — یلیرلر ایستورلر

(۲) قید: حال صیغه سینده مصدریگ علائتلریندن قباق

یعنی ماده اصلیه نیگ آخرینده سسلی حرف ایشیدیلنسه بر
 (یو) دخی آرتیر. مثلا: ایلمک، (مک) آتساق قالیر (ایله)
 ماده اصلیه نیگ آخری (ه) قورتاریر، اؤگا گوره حال صیغه
 سینده کرکدر بر (یو) آرتسون: ایلمک — ایلیورم اوینامق —
 اوینیورم دیمک — دیورم. هرکاه ماده اصلیه سس سبز حرفه
 قورتارسه آنجاق (ی) کایر، مثلا: ییلمک — ییل — یلیرم، ایچمک
 ایچ — ایچیرم قالمق — قال — قالیرم، یازوق — یاز — یازیرم.

(۴) التزام — برایشیگ لازم اولمقنی گوستریر

مفرد

جمع

من (كرك) كام قالم بز كلك قالاق (قالو)

سن كاه سن قاله سن سيز كاه سگر قالاسگر

او كاه قاله اولار كاه لر قاله لر

بو صيغه ده هر كاه ماده اصليه نيگ آخرينده (ت) اوله

(د) اولور؛ مثلا: كيتمك — كيدم؛ ايشيتمك — ايشيدم.

(۵) استقبال - بر ايشيگ كاه جك زمانده اولمقنى كوستر

بو صيغه ده مفرد ده جمعه ماده اصليه دن سگره (ه) آرتيد

ماده اصليه نيگ آخري سساي حرقه قورتارسه (ه) سواي بر (د)

آرتير.

مفرد

جمع

من — سوه جكم اوخويه جتم يز سوه جيگ اوخويه جا

سن — سوه جكسن اوخويه جتسن سيز سوه جكسگر اوخويه جتسن

او — سوه جك اوخويه جق اولار سوه جكار اوخويه جقلا

(۳) قيد: بو صيغه ده ماده اصليه نيگ آخري (ز)

قورتارسه (د) اولير كيتمك — كيده جكم؛ ايتمك — ايده جكم.

(۴) مضارع — يرينه كوره استقبال؛ يرينه كوره حال معناسنى

ويرير.

مفرد

جمع

من — كيدرم آغلارم بز كيدريك آغلاريق

سن — كيدرسن آغلارسن سيز كيدرسگر آغلارسگر

او — كيدر آغلار اولار كيدرلر آغلارلر

مفرد

جمع

چالارم

چالاريق

چالارسن

چالارسگر

چالار

چالارلر

(۷) فعل و جوبى — بر ايشيگ واجب اولمقنى كوستر بر

مفرد

جمع

من كيتملى يم اوخوملى يم بز كيتملى يك اوخوملى يق

سن كيتملى سن اوخوملى سن سيز كيتملى سگر اوخوملى سگر

او كيتملى در اوخوملى در اولار كيتملى درلر اوخوملى درلر

(۸) امر حاضر — بر ايش ايتمكه امر ايدير او و تكه فاعل

حضورده اوله

سن-کیت، قال یاز، اوخو، آغلا، بیل، دی، اوینا
 سیزگیدیگ، قالگ، یاریگ، اوخویگ، آغلائیگ، ییلیگ کلمیورم قالمیورم
 دییوگ، اوینایوگ کیدیگر (یگر) هر فعلیگ ماده اصلیه سی، مضارع
 حاضر در، بر ایشی امر ایدن نهی ایتمک ایسته سه امر حاضر یکلکم قالمام
 آخزینه (مه) آرتبر مفرد ده، جمعه (مه) سوای بر (یگر) آرز
 کلمیگ قالمیگ

و یا (یگ) سن کبتمه، قالمه، یازمه، اوخومه آغلامه، بیلده هر گاه فعل بر شی سوال ایدیر، اوند یوخارد ذکر
 دیمه، اوینامه سیز کبتمه یگر اوخومه یگ آغلامه یگ... ولان صیغه لرده بر (ی) آرتار، مثلا: کیتدیگمی، قالمیشمی سن،
 (۹) امر غائب - بر ایشی قائیده اولانه امر ایدر: ایتسیر میسن که جکمیسن... بولردن باشقه برده حکایه فعلری
 یا ایتمه سون، بوضیعه ده ماده اصلیه دن صگره مفرد ده (سوار: اولاریگ آخزینه (ایدی) کلیر اوینامق - اوینور ایدیم
 جمعه (سونلر) کلیر اوکتسون، فالسون، یازسون، اوخوسولمق - آلیر ایدیم.

آغلاسون، اولار کیتسونلر قالسونلر، بازسونلر اوخوسون، بو فعلریگ آخزینه (ایسه) کله، شرط کوستریر:
 آغلاسونلر. نهی ایدنده (سون) (سونلر) دن باشقه بر (ه) کازیر ایسه، یازیر میش ایسه... (ایسه) نیگ یرینه گاه وقت (سه) ده
 او کبتمه سون قالمه سون، یازمه سون، اوخومه سون، آغلازیلیر: یازیرسه.

سون، اولار کبتمه سونلر قالمه سونلر یازمه سونلر، اوخومه سون، قید (۱۴) ترک دیلینده فعللرده اسملر کمی حاللارده
 کیشیریلیر: کیتمک - کیتمیگ - قالمقی - اوخومقیله.
 آغلامه سونلر

قید (۱۵) بر فعلیگ فاعلی معلوم ایسه اوگا نمل معلوم دینلیر،
 کلمه مگ - قالمه مق
 ما معلوم اولمه سه - مجهول: معلوم - مجهول
 ماضی شهودی ماضی نقلی
 کلمدییم، قالمه دیم کلمه دیشم
 یازمق - یازلمق
 یلمک - ییلیمک
 قالمه دیشم

۸ اسم فاعل

(Причастіе дѣйствительнаго залога)

اسم فاعل بر ذاتیگ برایش ایتمکنی کوستریر. بر فعلدن
اسم فاعل آلمق ایچون. هر که مصدریگ آخری (مک) ه
قورتاریسه (مک) ی آتمق بر (ن) آرتیرمق. مثلا: کرمک
— کزن. ایچمک — ایچن.

هر که مصدریگ آخری (مق) اولسه (مق) ی آتوب بر
(ان) آرتیرمق. مثلا: اوتورمق — اوتوران. یازمق — یازان.
هر که ماده اصلیه تیگ آخری سسلی حرفه قورتاریسه
(مک) اولسه (ین) (مق) اولسه (یان) کلیر. مثلا: اوینامق —
اوینیان. اوخومق — اوخویان او شومگ — اوشوین. ایستمک
— ایستین

گاه وقت اسم فاعلیگ آخری (یجی) قورتاریز. مثلا:
سبلمک — سیلن — سیلیجی یازمق — یازان — یازیجی.

۹ اسم مفعول

(Причастіе страдательнаго залога).

اسم مفعول مجهول مصدریندن اولوب اسم فاعلیگ

ادتلرینی آرتیرمقیله اولور اوخونمق — اوخونان. یازیلماق —
بازیلان؛ گاه وقتی (میش) ده کلیر. مثلا: یازیلیمیش. سیلینمیش.
عاطفه او حرفلر در و یا کلمه لر در که ایکی فعلی بر
رینه چاله ترک دیلینده جوق ایشلنن عاطفه بولار در:
(وب) (وبن) مثلا قاچوب کیتدی. کاغذی یازوب ویردی
وشاق اوینیوبن مکتبه کیتدی. ۳ (نجه) (جه). مثلا: اوکاینجه
یچ ساعت اولار: اوشاقی وردیقجه خراب اولار. بر فعللر
مان کوستریر. گاه وقت (نجه) (جه) یرینه (دک) کلیر —
— فاعلیگ حالتی بین ایتمکدن اوتوری بر فعل ایکی دفعه تکرار
لیر و آخیرنه (ا) یا اینکه (د) کلیر او ماشینده اوخویه اوخویه
کیدیردی. بن اوگا یازا یازا بو سوزلری دیدیم.
فعللرده تصغیر اوله بیدر. مثلا: سومک — سودیجه کیم.
بردیجه کی یازمق — یازدیجه قم. اوخودیجه قم ...

۱۰ ادوات

(Послѣлоги—предлоги)

ادوات او کلمه لره دیر که بشقه کلمه لرده قوشاننده معنایی
م ایدیر ترک دیلینده ایشلنن اداتلر: (دن) (دک) (قدر)

۱۳) ندا

(Междометіе)

ندا اینسانینگ آجقلى و یا شاد وقتینده آغزیندن چیخان
 کلمه لرد دپیرو یا ایسه حیوانلاریگ طور به طور سس ویرمکلرینی
 گوستریر: آ! آ! آ! وای! واه! ای! اوخ! اوف! تف!
 قوقولی قوا! مه! میوا!

۱۴) نشانلار

(Знаки препинанія)

مطلبلر یخشی آگلاشیلماقندن اوتری بر نیچه نشانلار وار.
 ۱) نقطه (.) مطلبدن صگره او وقت قویلیر که قیافده کی
 مطلبیه صگره کی مطلبینگ نسبتی اولماسون. مثلا: باغده بلبل
 اوخویور. آدم آده کرکدر.
 ۲) ترس پوش (') او وقت قویلیر که ایکی مطلبینگ
 بر برینه چوخ نسبتی اولمیش اوله. بو صورتده چوخ وقت را
 بطلر ایله مطلبلر یاپشیر. مثلا: من اوگا بو سوزی دیدیم،
 اما او سوزیمه قولاق آسمادی. زکین فقیری کرک یاددن
 چیخارتمه سون، چونکه روزکاره ییل ماغلاق اولماز. و دخی

(۴) (۵) (۶) اوشاق باغدن کلیر. اورادن بورادن

۱۱) رابطه

(Союзъ)

رابطه—کلمه لری و یا مطلبلری بر برینه یاپشدریر.
 ترک دیلینده ایشلنن بولار در: اما، وه، چونکه، زیرا، اوندن
 اوتری، هانسیکه، اوزره، ماعدا، یا—یا، نه—نه.

۱۲) ظرف

(Нарѣчіе)

ظرف یا زمان کوستریر، یا مکان. زمان کوسترن ظرفلر:
 اولجه، صگره، دونن، کیجه، مکان کوسترن: هاراده، اوراده
 بوراده...

(۶) قويلير او وقتكه بر مطلبده اسملر، يا صفتلر و يا فعللر تكرار اولنه، مثلا: آت، ايت، ايشگ ايو حيوانيدرلر. «سوزى بر، يوركى صاف، شير يوركلى، اصلان قوتلى، ملت يولينده جان قويان، صاحبسيزلره صاحب، كومكسيزلره كومك و یرن...»

(۳) نقطه لى ترس پوش (؛) او وقت قويلير كه ايكي مطلبگ بر برينه آز نسبتى اوله، مثلا: والده لريمزه حرمت واجبدر؛ اولار وقتينده بزه چوخ زحمت چكوبلر.

(۴) ايكي نقطه (:) او وقت قويلير كه بر كلمه دن يا بر كلامدن صگره بر شىي سويلنه و اولنجى كلامى بيان ايده، مثلا: پيغمبريمز بو يروبدر: «يشيكه دوشديگزر كوندن تا بوته كيرديگزر كونه دك علمى طلب ايديگ»

(۵) هر كه يازان شخص اوز انشأسنى غيرسيگ كلاميله قوتلنديرمك ايستيور و كلامى صاحبي سويلين كمى دييور، اونده ايكي نقطه دن باشقه اوزكه نيگ كلامينيگ قباقينده و آخرينده جفت بالاجه دال حرفه اوخشان نشانلار قويلار (» «) نيجه كه يوخارده پيغمبريگ كلامينده

(۴) سوال نشانيدر (؟) مثلا: سن هاردن كليرسن؟
اوينگ آدى نه در؟ درسگى اوخوديگمى؟

(۷) تعجب نشانيدر (!) بو نشان هميشه ندادن صگره قويلير. حه! ايندى آگلاديگمى؟

تعجب نشانى قويلير دخى بر شيه و يا بر شخصه خطاب اولنانده، مثلا: حسين! درسگه يخشى دقت ايت. كوگل! آه و فغانگه دوزمك اولماز

هر كه خطاب اولونميش كلمه كلاميگ اورته سينده اولسه كلمه نيگ ايكي طرفيندن (°) قويلار و تعجب نشانى مطلبگ آخرينه دوشر. مثلا: ايشه، كوگل، آه فغان چوخده سن! هر كه (كوگل) بو معانيگ آخرينده اولسه آنجاق قباقدن (°) قويلار و آخرده (!).

ايشه آه و فغان چوخده سن، كوگل!

(۸) چوخ نقطه (...) مطلبدن صگره او وقت قويلير كه يازان شخص ايستميه مطلبيني آشكار ايتسون، مثلا: من بو سوزى اوگه ديديم، اما...

(۹) كلامده برسوز براختميش اولسه بو نشان (—) قويلير. (جيز)

(۱۰) بر كلمه نى يا مطلبى غيرلريندن آيرهق ايچون بو نشان قويلير (ر)

(۱۵) مبتدی

(Подлежащее)

تمام کلامده مبتدی کرک اولسون؛ مبتدی کلامده او کلمه یه دیر که اونینگ باره سینده دانشله، مثلا: اوشاق اوینیور. بو کلامده (اوشاق) مبتدیر، زیرا که اونینگ باره سینده دانشیرلیر مبتدینگ سوالی همیشه (کیم؟) و یا اینکه (نه؟) اولیر.

(۱۶) خبر

(Сказуемое)

(اوشاق اوینیور) بو کلامده (اوینیور) خبردر. خبر کلامده او کلمه یه دیر که مبتدینگ باره سینده بر شی دیسون. یوخارده ذکر اولونان کلامده (اوشاقینگ باره سینده دینیر: اوینیور. خبر چوخ وقت فعلردن اولیر، اما صفتینگ و غیر اسملریگ آخینه (در) آرتیرمقیله خبر اولیر. مثلا: اوشاق تنبلدر؛ دیوار آغدر؛ قلم پولاندر — مبتدی جمع اولسه خبریده کرکدر جمع اولسون و

او صورتده که مبتدی جانلی شی اوله، مثلا: میشده بلبلر اوز نغمه لرینی اوخویوردیلر. معلمر مکتبه درس ویریرلر.

— هر گاه مبتدی جانسیز شی اوله و جمع اولسه ده خبری مفردده گلر، مثلا: کتابلارمیزیگ اوسته در. قلم، کاغذ، میزیگ اوستیندن دوشدی.

— مبتدی جانلی، جانسیز اولسه ده قباینده (چوخ) (آکثر) و غیر سوزلر اولسه که مبتدینگ چوخلقنی کوستره، خبری مبتدی اولار، مثلا: او طرفه چوخ قوزی اوتلیور. ترک دیلینده آکثر سوز عربدن آلتوبدر

۱۷ اصل کلام

(Главное предложение)

چوخ وقت ایکی کلام بر شیگ باره سینده دانشیر، آنجاق کلامیگ بری اول برینی تمام ایتمکدن اوتری دینیر، مثلا: دونکی شخصی من کوردیم، سوز دیمدیم، چونکه یانینده آدم واریدی. بو کلامده ایکی آیری کلام وار، (ا) دونکی شخصی ک

من کوردیم، سوز دیمدیم. ۲) چونکه یانینده آدم واریدی،
اولنجی کلام (اصل کلامدر)

۱۸ بیان آیدن کلام

(Придаточное предложение)

یوخارده ذکر اولنان کلامده ۲ نجی کلام اولنجی بیان
ایدیر (کوردیم نیه سوز دییه ییلمدیم؟) چونکه (اوندن اوتری
که، زیرا) یانینده آدم واریدی. بیان آیدن کلامی آتمق
اولار، اصل کلامی آتمق اولماز. ترک دیلینده اصل کلامیله
بیان آیدن کلامی یاشدوران چوخ وقت بو سوزلر اولور:
چونکه، زیرا، اوندن اوتریکه، هانسیکه. اصل کلام بیان
آیدن کلامدن همیشه (*) ایلد کرک آیریله. کاه وقت (چونکه)
(زیرا) براخلنیر، اونده ایکی کلامیگ آراسینده (: قویلیر،
مثلا: دونکی شخصی من کوردیم، سوز دیمدیم: یانینده
آدم واریدی.

کاه وقت بیان آیدن کلام اصل کلامدن قباق دوشیر،

آنجاق اونده بیان آیدن کلامیگ فعلیگ آخینه شرط کوسترن
(سه) و (ده) کلیر. بو صورتده ایکی کلام هیچ بر نشانیه
آیریلماز، مثلا: منی اولدورسه لرده من دوغرونی قویوب
یالان دیمرم.

قید: چونکه، اوندن اوتریکه، هانسیکه و بو طور غیر
سوزلیگ (که) نی ضمیرده تعلق کوسترن (کی) ایله
قارشدیرمه مق، مثلا: منیمکی، اونیکلی، حسینگکی.

تحلیل

(Разборъ)

بر سوزی صرف و نحو قاعده لرینه کوره حل ایتمه
(تحلیل) دییر، مثلا:

بادکوبه — اسم خاص.

کوچه ده — اسم جنس، مفرد ۷ نجی حالده

کله جک — فعل، استقبال، مفرد غائب.

ذیلده چاپ اولنان مطلبلری، حکایه لری و شعرلری معلم،

کرکدر هر قاعده نی شاگردلره بیان آیدن صگره، ازبر

یازدروب تحلیل ایده‌لر.

۱

آری بیل قایریر، بلبل قفصده اوخویور، حسن درسدرینی
قورنردی، کذب میزیگ اوسته‌دره، یه‌بالق کیجه اوجبر،
دالانه ر دروازه‌نی آچدی، قار قیشده باغیر، غش برده
و پبرده

محمد و حسن باغه کتدیلر، بدکوبه‌ده عب حخیر،
سکه عقسو قر در، ایسی بر عملری نوروان و کورس،
وشهر، سه جوخ ایسی اوسر، دمه اوشه‌لار و-ویر،
نون کوچه‌ری سولوردیلر.

۲

تکی گوملن قجدی، سمونقه جوخ نهور بئیر،
کلجکی سولوق اوسر، قاتره شیخ کس یوحدی، در-ون
نایر رنه کورنایت قشور چور ارحه، بکمت بو-ر

۳

وشه‌حق بو کور بر کرحه، آری، قرد نسگ-آحق
نکاحقی ورسر، سن بو نسدکی سره، عشقور، نون

مکتبه بر قرجغاز کلمیشدی بو طفلیگ باشجغازی آغریور،
مگا تریه ویرن آناجغازیم اولوبدر، او قرداشجغازیمی عبث
یره قویمادی کلسون.

۴

.... بر کونی بلیله دیدی برایشک ماخنده ماحرسن دیور لر بی شک...
اوج کون اوج کیجه سوسیز یول کیمک چتینر، بر آیده ۳۰
کون وار، مهمودیک آتاسیندن بر میلیون پول قالوبدر؛
او پولیک، میندن بر پاینی مکتب تیمکه صرف ایدیر، بو قرخ
کتابدن بری نیمدر، اون ایکی آی بر ایل ایسر، آلتینجی دمه
سیریک یاینگره تلیرم، ایندی آنجاق ایوده تاپدیم، مکتبه
اولنجی شا کرده بر یخشی کتاب باغشلا دیلر

۵

« یایگ ایسی گونلریندن ایدی؛ کونیک آخرمچی شفتی اوجه
آغا جلاریگ باشنی قزل رکنینده ایتیشدی... یله گوزل وقده،
آغا جیگ آتینده، کوی اوتیگ اوستینده بر نوجوان اکشمیشدی.
بو جوان اوغلان کل یوزلی، خوش صفتای اولوب عقل و
کمالی یوزیندن معلوم ایدردی... »

آغلادی منی بو غملی فرقت.
 اولدیردی منی بو قانلی حسرت.
 ای کوز یاشی! دوش گوزیمده دورمه!
 ای تیر الم! جلالی اورمه.

۴

... «پشیکه سویلیدی: «بو فکریم وار
 کسکن دوتمقه منیده آپار؛
 زیر زمین ایچره اولیاق سیچانی
 نه حسابی بیلینسون نه سانی
 دیدی: «مستان، ظرافت ایتمه، مگا
 بو مناسب سگا دکل، آ ناخا!
 ای عزیزیم منیم، ایکی گوزیم
 بو منیم عادیمدر!... یوخدی سوزیم
 ایستورسن کیدک شکاره، ولی
 سگا قسمت دکل بو آو عملی...»
 «عییی یوخ کل کیدک، دیدی مستان:
 «حاضریم من بو سن، بوده میدان...»
 ر. ا.

۷

«من جهان ملکنده مطلق دوغری حالت کورمدیم،
 هر نه کوردیم اگری کوردیم اوزکه بابت کورمدیم.
 آشنالار اختلاطینده صداقت کورمدیم،
 بیعت و قرار و ایمان و دیانت کورمدیم،
 بی وفادن لاجرم تحصیل حاجت کورمدیم.
 خواه سلطان، خواه درویش و کدا بالاتفاق:
 اوزلرین قیلیمیش کرفتار غم درد و فراق،
 جیفه دنیایه در هر احتیاج و اشتیاق،
 بو نجه کیم ایتدیم تماشه سوزلره آسدیم قولاق،
 کذب و پنهاندرن سوایی بر حکایت کورمدیم.
 خلق عالم بر عجب دستور دوتمیش هر زمان،
 هانسی عملی کوگلی کیم سن ایدر اولسن شادمان،
 اوسگا البته کیم بدکولوق ایلر بی کمان،
 هر کسه هر کسه ایتسه یخشلیق اولیر ایمان:
 بولمدیم بر دوست، اوندن عداوت کورمدیم...»
 و.

ظہو، نو بہاری عالمہ اعلام ایدن ببل،

صدای خزنئی شوق آور ایام ایدن ببل،

منیم فریاد محز و نانہ می تمام ایدن ببل،

بو تون کلشنده کی شاعر لری خوشکام ایدن ببل،

طبیعتدن اوروردیم فکری بی آرام ایدن ببل؛

نیچون اول قوشجغاز کو کلیم کمی مفتون محتدر،

فغانی ناله بخش سینہ در، فریاد فرقتدر،

سموات الہیہ صدای سرمدیتدر

دوقونہ ازمی منیم سودامہ بو حالت نہ حالتدر؟

قارانلقده اوتر ترید حزن شام ایدن ببل!

اوشاقلار کتابلارده یازیلان شیلہ کرکدر یخشی دقت

ایتسولر، انسانیک روحنہ علم ویرن لذتی ہیج شیئی ویرمز،

علماریک بارہ سینده چوخ شی یازیلنمیش، آنجاق اوخویان

ایستر، علمی سوه ن قرانلقدن ایشیقلقہ دوشر، علمیک ایشیقی یانان

لا مپانیک ایشیقنہ بگرہ مز، انسان آنجاق علم اوخویہ اوخویہ خوش

بخت اولار، علمیک گوجینہ خوش بخت اولان غیرتی الدن

ویرمیوب باشلار اوز ملتہ کومک ایتکہ .

عالیمن «آدم، اولمقہ هنر لازیمدر، هر عالیمه

«آدم» دیمک اولماز علم انسانہ آنجاق ییلمدیکی شیلری

تعلیم ویریر، اما «آدم» اولمقہ تریہ کرکدر، گوزل تریہ لی

آنادن گوزل تریہ آلتار.

آنامزہ، آنامزہ حرمت ایتمک بزہ واجددر، چونکہ وقبندہ

اولار چوخ زحمت چکوبلر و چوخ گوز یاشی توکوبلر.

آنانیک آنانیک یوزلرینہ عاق اولان شخصلر نہ بو دنیادہ خوش

بخت اولارلر نہ او دنیادہ، زیرا کہ بو دنیادہ خلقیک او دنیادہ

اللمیک نظریندن دوشرلر.

انسان ہارادہ اولمیش اولسہ علم کرک اوخوسون، اولجہ

علماریک داایجہ کیدن یوروپا طائفہ لریندن یونان اولوبدر،

صگرہ اولاردن علملر کینچوب عربلر، ہانسیلارکہ او وقت ایسپانیہدہ

ساکین اولیر دیلر. اوراده عربلریگ یخشی کتبلری واریدی.

۱۳

ای کنج ایختیار زائر! ای عاقل و بیقرار زائر!
ماند کاب سویله سویله : یلمم هاره یه کیدرسن اوپله؟
یوز دخی ایلسن سیاحت بر کره دوشون که آگ نهایت
آرامکهیگ بو یردگلی؟ بو قبر بقا اثر دگلمی؟
اوی! حقیقت آدمیگ توکلری یز ییز اولور! آی بیچاره!
بو نه چاشمق، نه ورشمق؟ وای! وای! اوشخصیگ حالنه که
قره پول کوزلرینی کور ایدوب، دنیادن خبری یوخدر! ای
بدبخت! اوزیگله نه آپاراجقسن؟ ایکی ارشین آغ! حا!

۱۸-۱

بر مدینت دادمیش قوجه کشی اوز قرینه لازیم اولان
تربیه نی ویرمیشدی. بولار ساکین اولان شهره غیر یردن بر
دوقتور کلدی. بو قزی کوروب، دوقتور ایستدی اونی آلسون.
قوجه کشی بر آردن صگره راضی اولدی و قریشی دوقتوره
ویردی. دوقتور توی ایدوب قزی اوز اولدیقی شهره کتورمک
ایستدی؛ قوجه ده خواهیش ایتدیکه اونیده آپارسونلر؛ اوچیده یوله
روانه اولدی

— بولار بر دره ایچیندن کیچیرلردی. دره ییگ ساق طرفی
داشلق صول طرفی داغلق ایدی. داغلق اولمامقه کوره بعض
مغاره لر گورنیر ایدی، مغاره لر انسانه قورخو کتوریردی. داش
آتانده آدم سسی کمی سس چیخیردی.

— سارماشیق لرایله دولو بر یردن کیچیرلرکن برسس
ایشیتدیلر. قر تیز دایانوب سوروشدی: «بونه در؟ نه سسدر؟
دوقتور— نه لازیم؟ کیدک.

قر— نه کیدک؟ کورک بو نه سسدر.

قوجه— بزه لازیم اولان شی دکل

قر— خیر، خیر، بو سس هارادن کلمکنی کرک ییلک،
بو سوزی دیوب قریگ گوزلری سارماشیق لقلده بر قاره نلق
دائریه ساتاشدی، وانی اوزادوب دیدی: «سس بو مغاره نیگ
ایچیندن گلیر؛ من کرک اورایه گیدم». هر چند دوقتور وقوجه
کشی قریگ فکرینه مانع اولمق ایستدیلر سه قر فکریندن دونمیوب
اوزی مغاره یه طرف کیتدی. اونیک دالیجه قوجه کشی و
دوقتور کیتدیلر و مغاره یه داخل اولدیلر.

— مغاره بر اوطاقه قدر واریدی. بولار ایچری

کیررکن فریاد ایشیتدیلر: «اوشاقلاریمی گورمیوب اوله جگم»

دییوب سس گلیردی. مغاره نینگ ساق طرفینه باخانده گوردیلر اوتوز
 یاشینده بر آدم قاینه بلشمیش زاریلدیور و هردن بر دیور:
 «آمان! سو! قر اونی بو حالدده گوروب گوزلری دولدی
 «سو ایستیورسنمی؟» دییوب مغاره دن چیخدی. دوقتور یاوق
 گیتدی.

قوجه — نجه در؟ نه یرده در؟

دوقتور — بو گوندن بوگا یخشی باخیسه قورتارار

قوجه — نیجه باخملی

دوقتور — شهره آپارملیدر.

بولار صحبتده ایکن قر الینده بر طاس سو ایچری داخل
 اولدی. خسته یه سوی ویردی. خسته دقتیله قره باخوب
 سوی ایچدی.

قر ارینه آتاسینه دیدیکه خسته نی مغاره دن آپارسونلر.
 اولار راضی اولمیدوردیلر. قر اوز سوزینیگ اوسته دوروب
 خسته نی شهره کتوردیلر. دوقتور خسته نیگ یاراسینی ساریدی
 و قر کیجه کوندوز خسته نیگ باشی اوسته دولانوب قوللوق
 ایدردی.

— خسته نیگ آزاری — من به گون آزالیردی و بر آزدن

صگره لاپ قورتاردی. خسته قریگ خجالتیندن یلمیوردی نه
 طور چیخسون: قر بیچاره نی اولومدن قورتاردی. بونیک عوضی
 نه اوله ییلر؟ بو فکرلر باشینده دولانیردی. برکون قری گوروب
 گوزلریندن یاش توکه توکه دیدی: «مگا تازه دن جان ویروسگر!
 من فقیر آدمم؛ سیزیک یاخشلقیزیک عوضنده نه باغشلامق
 اولیر؟» قر دیدی: «بو توکلن کوز یاشلاریگزیک اگ قیمتلی
 جوهرینی باغشلیگ ...»

ОБЪЯВЛЕНІЕ.

Кромя этого учебника вышли изъ печати и продаются слѣдующія сочиненія Нариманова.

- 1) **Наданлыкъ**—драма въ 4-хъ дѣйствіяхъ, цѣна 25 коп.
- 2) **Дилинъ-беласи**—драма въ 4-хъ дѣйствіяхъ, цѣна 25 коп.
- 3) **Богадиръ и Сона**—1-ая часть одного романа. цѣна 20 коп.
- 4) **Самоучитель русск. яз. для татаръ**, цѣна 60 к.
- 5) **Рѣчь**, сказанная въ Елисаветполѣ о театрѣ.
- 6) **Надиръ-Шахъ**—трагедія въ 4-хъ дѣйствіяхъ и въ 7 карт. цѣна 40 коп.

Въ скоромъ времени выйдутъ изъ печати:

Богадиръ и Сона—продолженіе (2-ая часть)

1899
3

Г. С. 490.

К Р А Т К А Я
ТАТАРСКО-АДЕРБЕЙДЖАНСКАЯ
ГРАММАТИКА.

СОСТАВИЛЪ учитель татарскаго
языка Бакинскои **АЛЕКСАНДРА**
Ш мужскои гимназии

Н. Нариманоеъ.

77/1909.

БАКУ.
Типографіи Губернскаго Правленія.
1899.